

Løgmaður og Bjarni Djurholm í tinginum eftir viðgerðina av svári lögmanns um oljumálið. Mynd Jan

Løgmaður svarar fyrispurningi um oljumálið:

Føroyar gagn av donskum kunnleika

Eftir mínum tykki hava vit havt stórt gagn av tí danska serkunnleikanum vit higartil hava fingið, serliga frá orkustýrinum og DGU, og vóni eg, at vit eisini framyvir kunnu gera nyttu av hesum serkunnleika, sum avtalurnar geva okkum rætt at brúka í fyrireikingarbeiði okkara segði Edmund Joensen, løgmaður m.a. í svári sínum til Bjarna Djurholm, tingmanni, sum herfyri setti lögmanni fleiri spurningar um oljumálið

Fyrst av øllum vil eg nýta høvi at takka spyrjaranum, harra Bjarna Djurholm, lögtingsmanni, fyri at hava sett fram fyrispurningin, tí við hesum gevur hann mær eitt kærkomið høvi at greiða lögtinginum frá hvussu tey mál, sum umrødd verða í fyrispurninginum hanga saman, tí bæði fyrispurningurin og tær grundgevingar, sum eru gívnar fyri honum, tykjast at vera nógv ávirkaðar av teimum misfatanum og skeivu upplýsingunum, sum hava verið at sæð í fjølmiðlunum seinastu tíðina, bæði um Lopra-verkætlanina og um avtalurnar við ríkismyndugleikarnar um yvirtøkuna av undirgrundini.

Í 1. spurninginum spyr Bjarni Djurholm hvussu landsstýrið tulkar orðingarnar í avtalunum/felagslýsingunum millum stjórnina og landsstýrið síðan 12. oktober 1993 um kolvetnisráðvinnu í undirgrundini. Fyri at kunna svara spurninginum, fari eg í stuttum at taka afturi tær avtalur, sum eru gjørdar á hesum øki við danir.

Í 6. pkt. í avtaluni frá 22. desember 1992 millum landsstýrið og donsku stjórnina um yvirtøkuna er ásett, at møguleigar inntøkur frá eini framtíðar ráðvinnu koma at føra við

sær samráðingar um lækkjing av heildarveitingini úr Danmark.

At enda í avtaluni staðfestir stjórnin, at Føroya Landsstýri til frama fyri bæði føroysk og donsk samfelags- og vinnuáðugamál er sinnað at brúka danskan serkunnleika innan fyrisiting, gransking og innan danskar vinnufyrirtekur í føroysku kolvetnisvinnuni, treytað av, at hesin kunnleikin er kappingarførur.

Viðmerkjast skal, at landsstýrið ikki metir henda partin av avtaluni at vera rættarlaga bindandi fyri landsstýrið, men er talan um eina sonevnda ætlanaryvirlysing frá landsstýrisins síðu.

Áðrenn avtalan varð undirskrivað, høvdu vit havt fyrstu bankakreppuna í oktober 1992, og komu sum kunnugt fleiri henni á baki.

Í avtaluni, sum varð gjørd millum Danmark og Føroyar í oktober 1993, eftir at tað m.a. var staðfest, at føroysku bankarnir høvdu tørt á 1,3 mill. kr., varð í protokollati til avtaluna millum donsku stjórnina og landsstýrið tann 12. oktober 1993 vísað til pkt. 6 í avtaluni frá 22. desember 1992, avtalað, at umframt at inntøkur frá ráðvinnu føra við sær

samráðingar um blokkstuðulin, er tað ætlanin hjá donsku stjórnini, at ein partur av hesum inntøkum skal nýtast at minka um møguleiga restskuld uppá statslán, sum eru veitt landsstýrinum í sambandi við bankakreppuna og til at betra um figgarviðurskipti landskassans.

Sum nevnt omanfyri, er síðsti partur í avtaluni frá 22. desember 1992 ikki ein lögfrøðilig bindandi til-søgn. Helst fyri at tryggja, at ætlanarlýsingin verður fylgd, verður í protokollatinum tikið afturtaftur avtalutekstin og síðani lagt aftrat „Landsstýret og regeringen vil snarest í fælleskab overveje udmøntningen heraf“.

Frá landsstýrisins síðu var ikki tikið stig til at gera hesa útgreining, men varð hildið fram við tí arbeiði, sum lá fyri framman á økinum, nevniliga at fyrireika fyrstu veruliga seismisku kanningarnar av føroysku undirgrundini, eftir at lögtingslóg nr. 179 frá 21. oktober 1993 um forkanningar av føroysku undirgrundini var komin í gildi og at fyrireika tað arbeiðið, sum var álagt landsstýrinum at gera sambært lögtingsins samtykt í lögtingsmáli nr. 5/1993 um leiting eftir olju og jarðgassi á føroyskum øki.

Danir tóku heldur ongi

beinleiðis stig á økinum, men var í Føroyum ein varhugi av, at danir høvdu onkrar ætlanir á økinum, og tað landsstýrið í mai 1994, vísað til pkt. 5 í avtaluni frá 22. desember 1992, heiti á stjórnina um loyvi at útnemna 3 danskar embætismenn í nýggju olju-ráðleggingarnevndina, fekt onki svar. Roknað var tí við frá føroyskari síðu, at danir fóru at taka málið upp aftur undir samráðingunum, sum upprunaliga skuldu vera 17. august 1994, men sum orsakað av lögtingsvalinum í juli 1994 og landsstýrisskiftinum, vórðu útsett til 17. november 1994. Hesin varhugi gav landsstýrinum høvi at gera sær greitt, hvat ynski tess vóru á hesum økinum, sjálvandi við virðing av longu gjørdum avtalum.

Málið varð víðgjort undir samráðingunum 17. november 1994, og var á hesum fundi eftir landsstýrisins tykki greiða fingin á spurninginum um „udmøntningen“, nevniliga at danskar serfrøðingar kunnu luttaka í fyrireikingarbeiði á kolvetnisøkinum, í hvønn mun henda luttøka verður gjørd uttan kostnað, og í hvønn mun landsstýrið skal gjalda fyri hesar tænastur.

Samstundis nýtti stjórnin høvi at heita á danskar

fyrirtekur um at fara inn í kanningararbeiðið eftir olju og gassi á føroyskum øki eftir handilsligum treytum. Henda fráboðan merkti, at um danskar fyrirtekur høvdu væntað sær onkran frammuhjárað, so var við hesi felagslýsing gjørt teimum greitt at so var ikki.

At málið var loyst visti seg eisini skjótt í verki, tí umframt at svar kom frá forsætismálaráðnum, um at landsstýrið kundi brúka teir omanfyrinevndu serfrøðingarnar í fyrireikingararbeiðinum, kom danska oljufelagið DONG, sum staturin eigur, á vitjan at greiða frá, hvørjar teir vóru og fyri at siga frá, at teir ætlaðu at vera við í leitingararbeiðinum á føroyskum øki. Sum lögtingsmonnum helst er kunnugt, gjørdi DONG saman við Amerada Hess, Norsk Hydro og LASMO stutt eftir samtak til hetta leitingararbeiði.

Fyri at vísa á, at danskar fyrirtekur hava skilt felagslýsingina frá 17. november 1994 á sama hátt, sum eg just havi greitt frá, kann eg nevna, at í DONG Magasinet stendur m.a. at lesa í nr. 1 frá apríl 1995 um avtaluna millum tey 4 oljufeløgini. Aftalan er uttrykt for et vendepunkt i Dansk Olie- og Gasproduktions historie. Det er en ren kommerciel aftale, og vi har således ingen særstatus af statselskab, sådan som vi har haft det på dansk område“.

Vísandi til tað sum er sagt omanfyri, kann eg stutt taka saman um og siga, at eftir mínum tykki skulu avtalurnar við danir tulkast soleiðis:

1. Inntøkur frá ráðvinnu í undirgrundini skulu umframt at tær føra við sær samráðingar um blokkin, eisini fyri ein part nýtast til at gjalda eina møguleiga restskuld til statin aftur.

2. At vit í fyrireikingararbeiði okkara kunnu brúka danskan serkunnleika, eins og vit í avtaluni frá 22. desember 1992 hava sagt okkum sinnað at brúka henda sakkunnleika, og at danskar fyrirtekur kunnu luttaka í kolvetnisvirksemi á jøvnum fæti við fyrirtekur úr øðrum londum.

Eg havi hug at leggja afturat, at eftir mínum tykki hava vit higartil havt stórt gagn av tí danska serkunnleikanum vit higartil hava fingið, serliga frá orkustýrinum og DGU, og vóni eg, at vit eisini framyvir kunnu gera nyttu av hesum serkunnleika, sum avtalurnar geva okkum rætt at brúka í fyrireikingararbeiði okkara.

FØROYSKT VINNULÍF VIÐ

Í spurningi 2 verður spurt, hvussu landsstýrið tryggjar, at føroyskt vinnulív fær sín sjálvsagda rætt at vera við í framtíðar oljuvinnu. 6. kr.

oyskum øki.

Til hetta er at viðmerkja, at landsstýrið síðan viðgerðin á tingið av lögtingsmálum nr. 4/1993: „Uppskot til lóg um forkanningar o.a.m. av føroysku undirgrundini“ og nr. 5/1993 „Leiting eftir olju og jarðgassi á føroyskum øki“ hevur hildið sær fyri eygað tann tyding lögtingið leggur í, at eitt komandi oljuvirksemi kann gagna føroyskum vinnulívi og føroyskari arbeiðsmegi.

Við hesum í huga hevur landsstýrið álagt oljuráðleggingarnevndini, ið varð sett á vári 1994, m.a. við tveimum limum frá vinnulívinum, at leggja dent á henda spurning í arbeiði sínum.

Somuleiðis hevur í teimum loyvvum, sum hava verið gívin til forkanningar, og sum hava havt ein ávísan einkarraett við sær t.d. loyvi til Western, sett sum treyt, at felagini skulu brúka føroyskar vørur og tænastuveitingar, treytað av at tær eru kappingarførar.

Annars haldi eg ikki orsök vera at fara út í æsir við hesum spurninginum, fyrr enn úrslitið av nevndararbeiðinum verður til skjals. Landsstýrið og lögtingið fáa tá høvi at víðgera spurningin.

Restin av spurningunum viðvíkja allir tí verkætlan, ið nokur oljufelag hava fingið loyvi sambært forkanningarlógini at gera í Lopra.

Hetta mál er í sjálvum sær hvørki serliga tydingarmikið ella serliga fløkt. Talan er um eitt av mongum forkanningarlooyvum, og verkætlanin er ikki stór í vavi, umleið 28 mió. kr. Hetta kann verða samanboreið við t.d. seismisku verkætlanina hjá Western Geophysical, ið kostaði umleið tað dupluta, ella við fyrru boringina í Lopra í 1981, ið kostaði umleið 11 mió. kr., svarendi til umleið tað dupluta mált í dagsins peningi.

Men av tí, at tað sum nevnt omanfyri, serliga hava verið bornar nógvar misskiljingar út millum manna hesum máli viðvíkandi, bæði av politikarum, almennum stovnum og ávísam fjølmiðlum, hevur landsstýrið latið fingið til vega eina gjølliga frágreiðing um málið frá avvarðandi myndugleikum. Landsstýrið metir hesa frágreiðing at vera fult nøktandi og letur tinginum hana saman við hesum svári. Eisini verður hon send fjølmiðlunum.

Í stuttum kunnu spurningarnir viðvíkjandi Lopa verða svaraði soleiðis:

VIT OG LOPRANS-BORING

Sp. 3. *Hvørja ávirkan hava føroyskir myndugleikar á borietlanina í Lopra?*

Tá ið umhugað varð, hvussu verkætlanin Lopra-2 skuldi frýskjapast, var tað landsstýrisins áskoðan, at hetta skuldi gerast sum einhvør onnur forkanningar-